

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. listopadu 1999, Portugalská republika proti Radě Evropské unie, věc C-149/96, Recueil 1999, s. I-8395¹

Klíčová slova:

Obchodní politika – Přístup na trh s textilními výrobky – Výrobky pocházející z Indie a Pákistánu

Předmět:

Zrušení rozhodnutí Rady 96/386/ES ze dne 26. února 1996 o uzavření memorand o porozumění mezi Evropským společenstvím a Pákistánskou islámskou republikou a mezi Evropským společenstvím a Indickou republikou o opatřeních v oblasti přístupu na trh pro textilní výrobky (Úř. věst. L 153, s. 47)

Skutkové okolnosti a právní otázky:

- ¹ Návrhem došlým kanceláři Soudního dvora dne 3. května 1996 Portugalská republika podala podle čl. 173 prvního pododstavce Smlouvy o ES (nyní čl. 230 první pododstavec Smlouvy o ES) žalobu, kterou se domáhá zrušení rozhodnutí Rady 96/386/ES ze dne 26. února 1996 o uzavření memorand o porozumění mezi Evropským společenstvím a Pákistánskou islámskou republikou a mezi Evropským společenstvím a Indickou republikou o opatřeních v oblasti přístupu na trh pro textilní výrobky (Úř. věst. L 153, s. 47, dále jen „napadené rozhodnutí“).

Právní a skutkový rámec

Mnohostranné mezinárodní dohody Uruguayského kola

- ² Dne 15. prosince 1993 Rada jednomyslně schválila podmínky rámcového závazku, na jehož základě Společenství a členské státy souhlasily s uzavřením mnohostranných obchodních jednání Uruguayského kola (dále jen „základní dohoda“).
- ³ Téhož dne p. Sutherland, generální ředitel Všeobecné dohody o clech a obchodu (dále jen „GATT“), oznámil v Ženevě v rámci výboru pro mnohostranná jednání ukončení jednání Uruguayského kola. Při oznámení tohoto ukončení vyzval některé z účastníků, aby pokračovali v jednáních o přístupu na trh s cílem dosáhnout úplnějších a vyváženějších podmínek „přístupu na trh“.
- ⁴ Po skončení těchto jednání pokračovala Komise v jednáních o přístupu textilních a oděvních výrobků (dále jen „textilní výrobky“) na trh, zejména s Indickou republikou (dále jen „Indie“) a Pákistánskou islámskou republikou (dále jen „Pákistán“) za pomoci „výboru 113 pro textil“ Rady (dále jen „výbor pro textil“), který Rada pověřila, aby ji zastupoval v záležitostech společné obchodní politiky Společenství v odvětví textilu.
- ⁵ Ačkoliv jednání s Pákistánem a Indií o přístupu na trh s textilem nebyla dosud ukončena, přistoupili předseda Rady a člen Komise odpovědný za vnější vztahy dne 15. dubna 1994 na setkání v Marrákeši (Maroko) jménem Evropské unie, s výhradou následného schválení, k podpisu závěrečného aktu, kterým se uzavřela mnohostranná obchodní jednání Uruguayského kola (dále jen „závěrečný akt“), Dohody o zřízení

---

¹ Jednací jazyk: portugalština

Světové obchodní organizace (dále jen „WTO“), jakož i všech dohod a memorand v přílohách 1 až 4 Dohody o zřízení WTO (dále jen „dohody WTO“).

6 Mezi tyto dohody, které jsou uvedeny v příloze 1A Dohody o zřízení WTO, patří Dohoda o textilu a ošacení (dále jen „ATC“) a Dohoda o dovozním licenčním řízení.

7 Na základě podpisu těchto ujednání přijala Rada rozhodnutí 94/800/ES ze dne 22. prosince 1994 o uzavření dohod jménem Evropského společenství s ohledem na oblasti, které jsou v jeho pravomoci, v rámci Uruguayského kola mnohostranných jednání (1986-1994) (Úř. věst. L 336, s. 1).

Dohody uzavřené s Pákistánem a Indií

8 Po podpisu dohod WTO jednání s Indií a Pákistánem pokračovala; byla vedena Komise za pomoci výboru pro textil.

9 Dne 15. října a 31. prosince 1994 podepsaly Komise a Indie, resp. Pákistán dvě „Memorandums of Understanding“ (dále jen „memoranda o porozumění“) mezi Evropským společenstvím na jedné straně a Pákistánem a Indií na straně druhé o opatřeních v oblasti přístupu na trh pro textilní výrobky.

10 Memorandum o porozumění s Pákistánem obsahuje určité množství závazků jak na straně Společenství, tak na straně Pákistánu. Pákistán se zejména zavazuje odstranit všechna množstevní omezení platná pro textilní výrobky uvedené v příloze II memoranda o porozumění. Komise se zavazuje „posuzovat vstřícně žádosti o mimořádnou flexibilitu (včetně přenášení kvót z minulých období, přenášení kvót do budoucích období a převodů mezi kategoriemi), které by vláda Pákistánu mohla předložit v souvislosti s řízením stávajících [tarifních] omezení“ (bod 6), a ihned zahájit vnitřní postupy nezbytné pro to, aby bylo zajištěno zrušení „veškerých omezení, která v současné době ovlivňují dovoz ručně tkaných výrobků a výrobků domácího průmyslu Pákistánu, ještě před vstupem WTO v platnost“ (bod 7).

11 Memorandum o porozumění s Indií stanoví, že indická vláda učiní závaznými svá cla na textilní a oděvní výrobky výslovně vyjmenované v příloze memoranda o porozumění podle sazeb a časového plánu, které tato příloha uvádí, a že „tyto sazby budou oznámeny sekretariátu WTO do šedesáti dní od vstupu WTO v platnost“. Rovněž je stanoveno, že indická vláda může „zavést jiné typy zvláštních cel na konkrétní výrobky obsažené v příloze“ a že tato cla budou vyjádřena „jako valorické procento nebo částkou v rupiích za položku/m²/kg, podle toho, co je vyšší“ (bod 2). Evropské společenství souhlasí, že „od 1. ledna 1995 zruší v souladu s článkem 5 dohody ES-Indie o obchodu s textilními výrobky všechna omezení použitelná v současné době na indický vývoz ručně tkaných výrobků a výrobků domácího průmyslu“ (bod 5). Společenství se zavazuje posuzovat vstřícně žádosti o „mimořádné flexibility, které by vláda Indie mohla podat, vedle flexibilit používaných na základě dvoustranných dohod o textilu, pro jakoukoliv z kategorií nebo pro všechny kategorie, na které se vztahují omezení“, do výše množství stanovených pro každý kvóťový rok, uvedených v memorandu o porozumění pro roky 1995 až 2004 (bod 6).

12 Na základě návrhu Komise ze dne 7. prosince 1995 přijala Rada dne 26. února 1996 napadené rozhodnutí, které bylo schváleno kvalifikovanou většinou. Španělské království, Řecká republika, Portugalská republika hlasovaly proti.

13 Dohody s Indií a Pákistánem byly podepsány dne 8. a 27. března 1996.

14 Napadené rozhodnutí bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropských společenství* dne 27. července 1996.

Právní úprava Společenství

15 Nařízení Rady (EHS) č. 3030/93 ze dne 12. října 1993 o společných pravidlech pro dovoz některých textilních výrobků pocházejících ze třetích zemí (Úř. věst. L 275, s. 1) ve znění nařízení Rady (ES) č. 3289/94 ze dne 22. prosince 1994 (Úř. věst. L 349, s. 85) určuje režim dovozu do Společenství textilních výrobků pocházejících ze třetích zemí, s nimiž Společenství uzavřelo dohody, protokoly nebo ujednání, nebo které jsou členy WTO.

16 Nařízení č. 3030/93 se tak podle svého čl. 1 odst. 1 vztahuje na dovoz textilních výrobků uvedených v příloze I a pocházejících ze třetích zemí uvedených v příloze II, s nimiž Společenství uzavřelo dvoustranné dohody, protokoly nebo jiná ujednání.

17 Ustanovení čl. 2 odst. 1 nařízení č. 3030/93 stanoví, že dovoz textilních výrobků do Společenství, které jsou uvedeny v příloze V a které pocházejí z jedné z dodavatelských zemí uvedených v téže příloze, podléhá ročním množstevním limitům stanoveným v uvedené příloze. Podle čl. 2 odst. 2 uvedeného nařízení propuštění dovozů podléhajících množstevním limitům uvedeným v příloze V do volného oběhu ve Společenství podléhá předložení dovozního povolení vydaného orgány členských států v souladu s článkem 12.

18 Ustanovení čl. 3 odst. 1 téhož nařízení stanoví, že množstevní limity uvedené v příloze V se nevztahují na výrobky domácího průmyslu a folklóru vyjmenované v přílohách VI a VIa, které jsou při dovozu doprovázeny osvědčením vydaným příslušnými orgány země původu v souladu s ustanoveními příloh VI a VIa a které splňují ostatní podmínky stanovené v těchto přílohách.

19 Dne 10. dubna 1995 přijala Rada na návrh Komise a podle podmínek odsouhlasených v základní dohodě (viz bod 2 tohoto rozsudku) nařízení (ES) č. 852/95 o poskytnutí finanční pomoci Portugalsku na zvláštní program modernizace portugalského textilního a oděvního průmyslu (Úř. věst. L 86, s. 10).

20 Dne 20. prosince 1995 přijala Komise nařízení (ES) č. 3053/95, kterým se mění a doplňují přílohy I, II, III, V, VI, VII, VIII, IX a XI nařízení č. 3030/93, (Úř. věst. L 323, s. 1). Podle čtrnáctého a šestnáctého bodu odůvodnění tohoto nařízení byla skutečnost, že ujednání s Indií v oblasti přístupu na trh stanovilo zrušení množstevních omezení dovozu některých výrobků domácího průmyslu a folklóru pocházejících z tohoto státu, jedním z důvodů, které vedly ke změně uvedených příloh od 1. ledna 1995.

21 Ustanovení čl. 1 pátého a šestého pododstavce nařízení č. 3053/95 nahrazují přílohu VI nařízení č. 3030/93 novou přílohou V nařízení č. 3053/95 a zrušují přílohu VIa tohoto nařízení k 1. lednu 1995.

22 Protože procesní chyba způsobila neplatnost nařízení č. 3053/95, pátý a šestý pododstavec článku 1 byly zrušeny se zpětným účinkem od 1. ledna 1995 nařízením Komise (ES) č. 1410/96 ze dne 19. července 1996 o částečném zrušení nařízení č. 3053/95 (Úř. věst. L 181, s. 15, dále jen „zrušující nařízení“). Podle prvního bodu odůvodnění zrušujícího nařízení byly změny obsažené v pátém a šestém pododstavci článku 1 nařízení (ES) č. 3053/95 přijaty v době, kdy k tomu Komise podle článku

19 nařízení č. 3030/93 ještě nebyla zmocněna, neboť Rada v této době ještě nerozhodla, jestli uzavře nebo bude předběžně provádět dohody o přístupu na trh s textilními výrobky, které Komise sjednala s Indií a Pákistánem.

23 Nařízením (ES) č. 2231/96 ze dne 22. listopadu 1996, kterým se mění přílohy I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX a XI nařízení č. 3030/93, (Úř. věst. L 307, s. 1) přizpůsobila Komise nařízení č. 3030/93 memorandům o porozumění.

K věci samé

24 Portugalská republika se na podporu své žaloby dovolává jednak porušení některých pravidel a základních zásad WTO, a jednak porušení některých pravidel a základních zásad právního řádu Společenství.

K porušení pravidel a základních zásad WTO

25 Portugalská vláda tvrdí, že napadené rozhodnutí představuje porušení některých pravidel a některých základních zásad WTO, zejména pravidel a zásad GATT 1994, ATC a Dohody o dovozním licenčním řízení.

26 V této souvislosti tvrdí, že podle judikatury má právo uplatnit tato pravidla a základní zásady před Soudním dvorem.

27 Ačkoli je pravda, že Soudní dvůr v rozsudku ze dne 5. října 1994 ve věci Německo v. Rada (C-280/93, Recueil, s. I-4973, body 103 až 112) rozhodl, že pravidla GATT nemají přímý účinek a že se jich jednotlivci nemohou dovolávat před soudními orgány, v témže rozsudku tento soud uvedl, že toto neplatí, byla-li přijata opatření k provedení povinností převzatých v rámci GATT, nebo pokud akt Společenství výslovně odkazuje na přesná ustanovení všeobecné dohody. V těchto případech musí Soudní dvůr přezkoumat legalitu aktu Společenství z hlediska pravidel GATT, jak rozhodl v bodě 111 uvedeného rozsudku.

28 Podle portugalské vlády je právě toto případ projednávané věci, která se týká přijetí aktu – napadeného rozhodnutí – kterým se schvalují memoranda o porozumění sjednaná s Indií a Pákistánem po uzavření Uruguayského kola pro účely uplatňování pravidel GATT 1994 a ATC.

29 Naopak Rada, podporovaná Francouzskou republikou a Komisí, poukazuje na zvláštní charakteristické rysy dohod WTO, které podle ní odůvodňují, aby na tyto dohody byla použita judikatura Soudního dvora, podle níž ustanovení GATT 1947 nemají přímý účinek a v zásadě není možno se jich dovolávat.

30 Tvrdí, že ze zvláštní povahy napadeného rozhodnutí vyplývá, že není obdobné právním předpisům dotčeným v rozsudcích ze dne 22. června 1989, Fediol v. Komise (70/87, Recueil, s. 1781), a ze dne 7. května 1991, Nakajima v. Rada (C-69/89, Recueil, s. I-2069). Napadené rozhodnutí totiž nepředstavuje právní předpis Společenství v oblasti obchodu, jehož účelem je „provedení“ ustanovení ATC do právního řádu Společenství.

31 Portugalská vláda namítá, že předmětem projednávané věci není GATT 1947, ale dohody WTO, mezi něž patří GATT 1994, ATC a Dohoda o dovozním licenčním řízení. Dohody WTO vykazují v porovnání s GATT 1947 významné rozdíly, zejména v tom, že radikálně mění postup řešení sporů.

32 Podle portugalské vlády se navíc projednávaná věc netýká problému přímého účinku, ale otázky, za jakých okolností se členský stát může před Soudním dvorem dovolávat dohod WTO pro účely posouzení legality aktu Rady.

33 Podle portugalské vlády je takové posouzení odůvodněné, pokud se jedná o akty, jakým je napadené rozhodnutí, které schvalují dvoustranné dohody upravující oblasti, ve vztazích mezi Společenstvím a třetími zeměmi, na které se použijí pravidla WTO.

34 Úvodem je třeba připomenout, že v souladu se zásadami mezinárodního práva veřejného se orgány Společenství, které mají pravomoc sjednat a uzavřít dohodu s třetí zemí, mohou s touto zemí dohodnout, jaké účinky mají mít ustanovení této dohody ve vnitřních právních řádech smluvních stran. Pouze pokud tuto otázku neřeší dohoda, je věcí příslušných soudů, a zejména Soudního dvora v rámci jeho pravomoci podle Smlouvy o ES, aby tuto otázku rozhodly, stejně jako jakoukoli otázku týkající se výkladu dohody ve Společenství (viz rozsudek ze dne 26. října 1982, Kupferberg, 104/81, Recueil, s. 3641, bod 17).

35 Rovněž je třeba připomenout, že podle obecných pravidel mezinárodního práva musí být každá dohoda plněna v dobré víře. Jakkoli je každá ze smluvních stran odpovědná za úplné splnění závazků, které převzala, má nicméně právo určit právní prostředky, které jsou vhodné pro dosažení tohoto cíle v jejím právním řádu, ledaže dohoda, vykládaná s přihlédnutím k jejímu předmětu a účelu, sama takové prostředky určuje (výše uvedený rozsudek Kupferberg, bod 18).

36 I když je pravdou, že dohody WTO, jak podotýká portugalská vláda, obsahují značné rozdíly v porovnání s ustanoveními GATT 1947, zejména z důvodu posílení systému ochrany a mechanismu řešení sporů, systém vyplývající z uvedených dohod přesto přikládá značný význam jednání mezi stranami.

37 Přestože hlavním účelem mechanismu řešení sporů je podle čl. 3 odst. 7 Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů (příloha 2 Dohody o zřízení WTO) zajistit, aby dotčená opatření byla odstraněna, jestliže jsou shledána neslučitelnými s pravidly WTO, toto ujednání stanoví, že je-li okamžité zrušení těchto opatření neuskutečnitelné, je možné poskytnout vyrovnání jako dočasné opatření do doby, než bude neslučitelné opatření odstraněno.

38 Je pravda, že podle čl. 22 odst. 1 ujednání představuje vyrovnání dočasné opatření, které je možno použít v případě, že doporučení a rozhodnutí orgánu pro řešení sporů, uvedeného v čl. 2 odst. 1 ujednání, nejsou provedena v přiměřené lhůtě, a že uvedené ustanovení upřednostňuje úplné provedení doporučení za účelem sladění opatření s dotčenými dohodami WTO.

39 Nicméně stejné ustanovení ve svém odstavci 2 stanoví, že jestliže dotčený člen nesplní svou povinnost provést uvedená doporučení a rozhodnutí v přiměřené lhůtě, zahájí tento člen, je-li o to požádán a nejpozději při uplynutí přiměřené lhůty, jednání s kteroukoli stranou, která se dovolává řízení o řešení sporů, s cílem nalézt vzájemně přijatelné vyrovnání.

40 Za těchto okolností by požadavek, aby soudní orgány upustily od používání vnitrostátních právních norem, které jsou neslučitelné s dohodami WTO, měl za následek, že by zákonodárné nebo výkonné orgány smluvních stran byly zbaveny možnosti, poskytnuté článkem 22 ujednání, nalézat řešení – byť jen dočasná – pomocí vyjednávání.

41 Z toho vyplývá, že dohody WTO, vykládané s přihlédnutím ke svému předmětu
a účelu, neurčují vhodné právní prostředky pro zajištění toho, aby byly provedeny
v dobré víře ve vnitrostátním právním řádu smluvních stran.

42 Pokud se týče konkrétně použití dohod WTO ve vnitřním právním řádu Společenství,
je důležité uvést, že podle své preambule je Dohoda o zřízení WTO včetně svých
příloh založena, stejně jako GATT 1947, na zásadě jednání vedených „na základě
reciprocity a vzájemných výhod“, a liší se tak z pohledu Společenství od dohod
uzavřených mezi Společenstvím a třetími zeměmi, které zavádějí určitou
nesouměrnost závazků nebo vytvářejí zvláštní vztahy integrace se Společenstvím,
jako je například dohoda, jejíž výklad byl předmětem výše uvedeného rozsudku
Kupferberg.

43 Mimoto je nesporné, že některé smluvní strany, které patří k nejvýznamnějším
obchodním partnerům Společenství, dospěly s přihlédnutím k předmětu a účelu
dohod WTO k závěru, že tyto dohody nepatří mezi normy, na jejichž základě by
jejich soudní orgány mohly přezkoumávat legalitu pravidel jejich vnitrostátního
práva.

44 Okolnost, že soudy jedné ze stran usuzují, že některá ustanovení dohody uzavřené
Společenstvím mají přímou použitelnost, zatímco soudy druhé strany tuto přímou
použitelnost neuznávají, zajisté není sama o sobě takové povahy, že by zakládala
nedostatek vzájemnosti při provádění dohody (viz výše uvedený rozsudek
Kupferberg, bod 18).

45 Nicméně nedostatek vzájemnosti v tomto ohledu ze strany obchodních partnerů
Společenství, jde-li o dohody WTO, které jsou založeny na „reciprocitě
a vzájemných výhodách“ a které se tímto liší od dohod uzavíraných Společenstvím
uvedených v bodě 42 tohoto rozsudku, může vést k nerovnováze při používání
pravidel WTO.

46 Uznat, že úloha zabezpečit soulad práva Společenství s těmito pravidly přísluší
přímo soudům Společenství, by znamenalo, že zákonodárné nebo výkonné orgány
Společenství by byly zbaveny rozhodovacího prostoru, kterého požívají obdobné
orgány obchodních partnerů Společenství.

47 Ze všech předcházejících úvah vyplývá, že s přihlédnutím k jejich povaze
a systematické dohody WTO nepatří v zásadě mezi normy, z jejichž hlediska má
Soudní dvůr přezkoumávat legalitu aktů orgánů Společenství.

48 Tento výklad ostatně odpovídá poslednímu bodu odůvodnění rozhodnutí 94/800,
podle kterého „s ohledem na svou povahu nemohou být Dohoda o zřízení Světové
obchodní organizace a její přílohy přímo uplatňovány před soudy Společenství či
členských států“.

49 Soudnímu dvoru přísluší přezkoumávat legalitu aktu Společenství ve světle pravidel
WTO, pouze pokud Společenství tímto aktem zamýšlelo provést konkrétní
povinnost, kterou na sebe vzalo v rámci WTO, nebo pokud tento akt výslovně
odkazuje na přesná ustanovení dohod WTO (viz, pokud se týče GATT 1947, výše
uvedené rozsudky Fediol v. Komise, body 19 až 22, a Nakajima v. Rada, bod 31).

50 Je tedy třeba posoudit, zda je tomu tak v projednávané věci, jak tvrdí portugalská
vláda.

51 Na tuto otázku je nutno odpovědět záporně. Napadené rozhodnutí nemá za cíl zajistit
provedení konkrétní povinnosti převzaté v rámci WTO v právním řádu Společenství,

ani výslovně neodkazuje na určitá ustanovení dohod WTO. Jeho účelem je pouze schválit memoranda o porozumění, která sjednalo Společenství s Pákistánem a Indií.

52 Z výše uvedeného vyplývá, že Portugalská republika se neoprávněně domnívá, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu s některými pravidly a některými základními zásadami WTO.

K porušení pravidel a základních zásad právního řádu Společenství

Pokud se týče porušení zásady veřejnosti právních předpisů Společenství

53 Portugalská vláda tvrdí, že tato zásada byla porušena, protože napadené rozhodnutí a memoranda o porozumění jím schválená nebyly zveřejněny v *Úředním věstníku Evropských společenství*. Ve své replice se omezuje na tvrzení, že byla uznána platnost její argumentace, neboť napadené rozhodnutí bylo zveřejněno po podání její žaloby.

54 V tomto ohledu postačuje uvést, že opožděné zveřejnění aktu Společenství v *Úředním věstníku Evropských Společenství* nemá vliv na platnost tohoto aktu.

Pokud se týče porušení zásady transparentnosti

55 Portugalská vláda tvrdí, že tato zásada byla porušena, jelikož napadené rozhodnutí schvaluje memoranda o porozumění, která nejsou dostatečně strukturovaná a obsahují nejasné výrazy, které brání tomu, aby běžný čtenář ihned pochopil všechny jejich důsledky, zejména co se týče jejich zpětné použitelnosti. Na podporu tohoto žalobního důvodu poukazuje na usnesení Rady ze dne 8. června 1993 o redakční kvalitě právních předpisů Společenství (Úř. věst. C 166, s. 1).

56 Je třeba poznamenat, že jak Rada uvedla, toto usnesení nemá závazný účinek a neukládá orgánům povinnost dodržovat určitá pravidla při redakci legislativních aktů.

57 Mimoto, jak uvedl generální advokát v bodě 12 svého stanoviska, rozhodnutí se jeví jasné po všech stránkách, jak co se týče znění jeho ustanovení týkajících se uzavření obou mezinárodních dohod, tak co se týče pravidel obsažených v obou memorandech o porozumění, která stanovují řadu vzájemných závazků smluvních stran s cílem postupně liberalizovat trh s textilními výrobky. Kromě toho žalobní důvod uplatněný portugalskou vládou, podle něhož napadené rozhodnutí opomíjí přesně uvést, která ustanovení starších aktů mění nebo zrušuje, není takové povahy, aby způsoboval neplatnost tohoto rozhodnutí, protože takovéto opomenutí nepředstavuje porušení podstatného formálního požadavku, kterému musí orgány vyhovět pod sankcí neplatnosti dotyčného aktu.

58 Tvrzení Portugalské republiky, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu se zásadou transparentnosti, tedy není důvodné.

Pokud se týče porušení zásady loajální spolupráce ve vztazích mezi orgány Společenství a členskými státy

59 Portugalská vláda tvrdí, že dvoustranné dohody s Indií a Pákistánem byly uzavřeny bez zřetele k jejímu stanovisku ohledně jednání s těmito dvěma státy, které jasně

vyjádřila během postupu vyjednávání, zejména na zasedání Rady dne 15. prosince 1993, na kterém se rozhodlo o přistoupení k dohodám WTO, a v dopise portugalského ministra zahraničních věcí ze dne 7. dubna 1994, adresovaném Radě.

60 Portugalská vláda souhlasila s podpisem závěrečného aktu WTO a jeho příloh pod podmínkou, že, mimo jiné, povinnost Indie a Pákistánu otevřít své trhy nemůže mít v jednáních s těmito státy za následek reciproční ústupky na straně členských států, jiné než stanovené v ATC.

61 Vzhledem k tomu, že napadeným rozhodnutím byla schválena memoranda o porozumění, kterými se stanovuje zrychlený proces otevření trhu s textilními výrobky v porovnání s ATC a v důsledku toho i odstranění tarifních kvót Společenství na tyto výrobky, bylo toto rozhodnutí přijato v rozporu se zásadou loajální spolupráce ve vztazích mezi Společenstvím a členskými státy, již lze dovodit ze znění článku 5 Smlouvy o ES (nyní článek 10 ES), a mělo by tedy být z tohoto důvodu zrušeno.

62 Portugalská vláda rovněž tvrdí, že k podpisu závěrečného aktu byl nutný souhlas všech členských států, a ne kvalifikované většiny členů Rady. Jakákoliv změna v rovnováze, na jejímž základě byl závěrečný akt podepsán, vyžadovala nové porady při stejných podmínkách hlasování, to znamená s požadavkem jednomyslného souhlasu.

63 Rada se domnívá, že stanovisko, které vyjádřila portugalská vláda, zejména v dopise ministra zahraničních věcí ze dne 7. dubna 1994, má politickou povahu a že bylo ostatně vzato v úvahu, jelikož vedlo k přijetí nařízení č. 852/95, jímž Rada poskytla řadu dotací portugalskému textilnímu průmyslu.

64 Rada vyvrací rovněž argumentaci portugalské vlády, podle které měla být obě memoranda o porozumění schválena jednomyslně. Tvrdí, že jelikož napadené rozhodnutí představuje opatření obchodní politiky, mohlo být přijato kvalifikovanou většinou členů Rady na základě čl. 113 odst. 4 Smlouvy o ES (nyní po změně čl. 133 odst. 4 ES). Přijetí obou memorand bylo plně v souladu s ustanoveními Smlouvy, a zejména s jejím článkem 113.

65 Komise podporuje argumentaci Rady a nadto tvrdí, že i kdyby Portugalská republika při uzavření závěrečného aktu vyjádřila výhrady, jejich porušení ze strany Rady by nemohlo být důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí.

66 Zprv je třeba uvést, že napadené rozhodnutí je aktem obchodní politiky, který se přijímá kvalifikovanou většinou podle čl. 113 odst. 4 Smlouvy. Za těchto okolností, jelikož je nesporné, že napadené rozhodnutí bylo přijato v souladu s tímto ustanovením, nemůže skutečnost, že menšina členských států včetně Portugalské republiky byla proti jeho přijetí, způsobit neplatnost tohoto rozhodnutí a vést k jeho zrušení.

67 Zadruhé Soudní dvůr poznamenává, že jak uvedl generální advokát v bodě 32 svého stanoviska, zásada loajální spolupráce ve vztazích mezi orgány Společenství a členskými státy nemá žádný vliv na výběr právního základu pro právní akty Společenství, a tedy ani na zákonodárný postup, který je třeba dodržet při jejich přijímání.

68 Tvrzení Portugalské republiky, že napadené rozhodnutí porušilo výše uvedenou zásadu, tedy není důvodné.

Pokud se týče porušení zásady legitimního očekávání

69 Portugalská vláda tvrdí, že přijetím napadeného rozhodnutí Rada porušila zásadu legitimního očekávání ve vztahu k hospodářským subjektům portugalského textilního průmyslu.

70 Podle portugalské vlády totiž tyto subjekty měly právo očekávat, že Rada podstatně nezmění harmonogram a tempo otevírání trhu Společenství s textilními výrobky mezinárodní konkurenci, jak byly stanoveny v dohodách WTO, zejména ATC, jakož i v platných právních předpisech Společenství, zejména v nařízení č. 3030/93, ve znění nařízení č. 3289/94, kterým byla do práva Společenství provedena pravidla obsažená v ATC.

71 Přijetí napadeného rozhodnutí znamenalo významné zrychlení procesu liberalizace trhu Společenství, a změnilo tedy právní rámec ustanovený ATC tím, že jej významně zpřísnilo. Tato významná a nepředvídatelná úprava podmínek hospodářské soutěže na trhu Společenství s textilními výrobky změnila rámec, v němž portugalské hospodářské subjekty zavedly restrukturalizační opatření, která i sama Rada přijetím nařízení č. 852/95 pokládala za nevyhnutelná, což snížilo účinnost těchto opatření a způsobilo vážnou újmu dotyčným subjektům.

72 Rada zaprvé tvrdí, že portugalské subjekty v textilním odvětví nemohly spoléhat na legitimní očekávání, že stav, který byl stále ještě předmětem jednání, bude zachován. Pokud tyto subjekty počítaly s tím, že otevření indických a pákistánských trhů se uskuteční bez jakýchkoli recipročních ústupků, toto očekávání nemohlo být očekáváním legitimním, neboť nevyplývalo z žádného právního závazku přijatého Radou.

73 Zadruhé Rada tvrdí, že schválením obou memorand o porozumění nejsou nijak zpochybněny výsledky Uruguayského kola. Memoranda neobsahují žádné ustanovení, kterým by se měnila úroveň platných omezení nebo míra rozšíření stanovené v dvoustranných dohodách uzavřených s Indií a Pákistánem. Memoranda o porozumění pouze stanovují, že Komise je připravena vstřícně posuzovat žádosti o mimořádné flexibility (včetně přenášení kvót z minulých období, přenášení kvót do budoucích období a převodů mezi kategoriemi) podané Pákistánem nebo Indií, a to v rámci stávajících omezení a aniž by překročila množství stanovená pro každý kvóťový rok v každém z memorand. Tyto mimořádné flexibility, a zvláště možnost přenášení kvót do budoucích období, nemění platná omezení, a zejména nemají za následek změnu harmonogramu začlenění dotyčných kategorií do rámce GATT 1994.

74 Komise trvá na tom, že Portugalská republika se nemůže dovolávat porušení zásady legitimního očekávání ohledně dotyčných hospodářských subjektů, protože zaprvé nemá přímý a osobní zájem na ochraně jejich legitimního očekávání a zadruhé tyto hospodářské subjekty předem nevarovala, přestože informace, které měla k dispozici, jasně a dostatečně ukazovaly na to, že za účelem dosažení dohody bude Společenství pravděpodobně nuceno přistoupit na některé další ústupky.

75 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury nemůže být zásada ochrany legitimního očekávání důvodem pro nedotknutelnost právní úpravy, a zvláště ne v odvětvích – jakým je i odvětví dovozu textilních výrobků – ve kterých je nezbytné, a tedy i rozumně předvídatelné, aby platná pravidla byla průběžně

přízpůsobována změnám hospodářské situace (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 29. ledna 1998, Lopex Export, C-315/96, Recueil, s. I-317, body 28 až 30).

76 Mimoto, z důvodů uvedených generálním advokátem v bodě 33 jeho stanoviska, nebyly ve vztahu mezi indickými a pákistánskými výrobky na jedné straně a výrobky pocházejícími z jiných států, které přistoupily k WTO, na straně druhé zavedeny žádné citelné rozdíly v zacházení. V každém případě pokud takové rozdíly existují, nejsou takové povahy, aby způsobily újmu očekávání dotyčných subjektů.

77 Z výše uvedeného vyplývá, že tvrzení Portugalské republiky, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu se zásadou legitimního očekávání, je nepodložené.

Pokud se týče porušení zásady zákazu zpětné účinnosti právních norem

78 Portugalská vláda tvrdí, že byla porušena zásada zákazu zpětné účinnosti právních norem, neboť režim zavedený memorandy o porozumění schválenými v napadeném rozhodnutí má zpětný účinek a použije se na minulé situace, aniž by byly uvedeny důvody, proč bylo zapotřebí odchýlit se od zásady, podle které právní normy působí pouze do budoucna.

79 Ačkoli totiž memoranda o porozumění uzavřená s Pákistánem a Indií byla podepsána dne 15. října, resp. 31. prosince 1994 a Radou schválena teprve dne 26. února 1996, potvrzují používání systému mimořádných flexibilit, který podle bodu 6 každého z memorand nabyt účinnosti v roce 1994 v případě Pákistánu a v roce 1995 v případě Indie.

80 V tomto ohledu stačí konstatovat, že provedení těchto mezinárodních závazků v právu Společenství měla podle článku 19 nařízení č. 3030/93 zajistit Komise, a to přijetím opatření, kterými se mění přílohy tohoto nařízení.

81 Proto toliko v rámci žaloby směřující proti přijetí těchto opatření lze vznést námitku jejich případného zpětného účinku.

82 Z toho vyplývá, že Portugalská republika nemůže účinně uplatňovat, že napadené rozhodnutí porušilo zásadu zákazu zpětné účinnosti právních norem.

Pokud se týče porušení zásady hospodářské a sociální soudržnosti

83 Portugalská vláda tvrdí, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu se zásadou hospodářské a sociální soudržnosti, která je vyjádřena v článku 2 a čl. 3 písm. j) Smlouvy o ES [nyní po změně článek 2 ES a čl. 3 odst. 1 písm. k) ES], jakož i v člancích 130a Smlouvy o ES (nyní po změně článek 158 ES), 130b, 130c Smlouvy o ES (nyní články 159 ES a 160 ES), 130d a 130e Smlouvy o ES (nyní po změně články 161 ES a 162 ES). Tvrdí, že sama Rada na tuto zásadu odkázala v odůvodnění nařízení č. 852/95, když uvedla, že přijetí tohoto nařízení se stalo nezbytným z důvodu přijetí právního režimu, který zvětšuje nerovnosti a ohrožuje hospodářskou a sociální soudržnost Společenství.

84 Rada připomíná, že Společenství přijalo nařízení č. 852/95 ve prospěch portugalského průmyslu, aby posílilo hospodářskou a sociální soudržnost. Rovněž poznamenává, že povinnost Společenství začlenit textilní výrobky a oděvy do rámce GATT 1994, v souladu s ustanoveními ATC a nařízením č. 3289/94, kterým se mění

nařízení č. 3030/93, nebyla dotčena závazky obsaženými v těchto dvou memorandech o porozumění.

85 Komise má za to, že oproti tomu, co tvrdí Portugalská republika, Smlouva o ES neustanovuje hospodářskou a sociální soudržnost jako základní zásadu právního řádu Společenství, jejíž dodržování je natolik absolutně závazné pro všechny orgány, že každé opatření, které může mít negativní dopad na některé znevýhodněné oblasti Společenství, je automaticky neplatné.

86 Je třeba uvést, že ačkoliv z článků 2 a 3 Smlouvy, jakož i z článků 130a a 130e téže smlouvy vyplývá, že posílení hospodářské a sociální soudržnosti je jedním z cílů Společenství, a v důsledku toho představuje důležitý prvek zejména pro výklad práva Společenství v hospodářské a sociální oblasti, dotyčná ustanovení pouze stanoví program, takže realizace cíle hospodářské a sociální soudržnosti musí být výsledkem politik a činností Společenství, jakož i členských států.

87 V důsledku toho je tvrzení Portugalské republiky, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu se zásadou hospodářské a sociální soudržnosti, neopodstatněné.

Pokud se týče porušení zásady rovnosti mezi hospodářskými subjekty

88 Portugalská vláda tvrdí, že napadené rozhodnutí zvýhodňuje vlněné výrobky před výrobky bavlněnými, protože opatření otevírající trhy Indie a Pákistánu, stanovená v memorandech o porozumění, zvýhodňují prakticky výhradně výrobce vlněných výrobků Společenství. Výrobci v odvětví bavlny – do něhož se soustřeďuje podstatná část vývozní kapacity portugalského průmyslu – jsou tak dvojnásob trestáni.

89 Rada namítá, že účelem jednání s Indií a Pákistánem bylo zlepšit přístup na indický a pákistánský trh. Pokud by povaha nabídek těchto dvou zemí byla taková, že by více uspokojovaly určitou část hospodářských subjektů, v daném případě subjekty v odvětví vlny, nemohlo by to představovat porušení zásady rovnosti mezi hospodářskými subjekty, neboť cílem memorand v žádném případě nebylo zavést diskriminaci mezi těmito subjekty.

90 Komise uplatňuje, že okolnost, že Indie a Pákistán nabídly pro vlněné výrobky příznivější zacházení než pro výrobky bavlněné (tvrzení, které nebylo portugalskou vládou prokázáno), a tím zavedly určitou nerovnost v zacházení mezi různými kategoriemi subjektů v textilním průmyslu, nemůže být přičítána Radě jako diskriminace z její strany. I za předpokladu, že by to bylo možné, by tato nerovnost byla odůvodněna povahou dotyčného aktu a cílem, který Rada sledovala schválením memorand o porozumění, totiž zlepšit, ve společném zájmu, přístup všech výrobků pocházejících ze Společenství na indický a pákistánský trh.

91 V tomto ohledu je třeba připomenout, že zásada nediskriminace vyžaduje, aby zákonodárce Společenství „nezacházel se srovnatelnými situacemi odlišně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněné“ (viz zejména výše uvedený rozsudek Německo v. Rada, bod 67).

92 V projednávaném případě, jak uvádí generální advokát v bodě 35 svého stanoviska, subjekty v odvětví textilu působí na dvou rozdílných trzích, na trhu s vlnou a na trhu s bavlnou, a v důsledku toho případná hospodářská újma, kterou utrpí jedna z těchto dvou kategorií výrobců, neznamená porušení zásady nediskriminace.

⁹³ V důsledku toho je nepodložené i tvrzení Portugalské republiky, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu se zásadou rovnosti hospodářských subjektů.

⁹⁴ Z předcházejícího vyplývá, že Portugalská republika se neoprávněně domnívá, že napadené rozhodnutí bylo přijato v rozporu s některými pravidly a některými základními zásadami právního řádu Společenství, a tedy že žaloba musí být zamítnuta v plném rozsahu.

K nákladům řízení

⁹⁵ Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Rada požadovala náhradu nákladů řízení od Portugalské republiky a Portugalská republika neměla ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení. Podle čl. 69 odst. 4 jednacího řádu členské státy a orgány, které vstoupily do řízení jako vedlejší účastníci, ponесou vlastní náklady řízení.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR

rozhodl takto:

- 1) **Žaloba se zamítá.**
- 2) **Portugalské republice se ukládá náhrada nákladů řízení.**
- 3) **Francouzská republika a Komise Evropských společenství ponесou vlastní náklady řízení.**